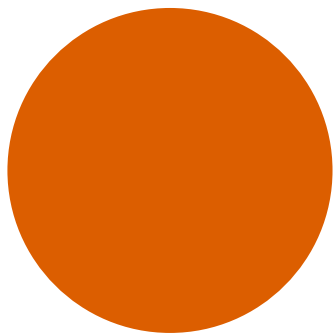

Primera lliçó sobre Vicent Garcia, Rector de Vallfogona

MARC SOGUES

Marc Sogues

PRIMERA LLIÇÓ
SOBRE VICENT GARCIA,
RECTOR DE VALLFOGONA

Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Càtedra Màrius Torres de la Universitat de Lleida
2026

Consell d'edició:

Josep Camps (Universitat Oberta de Catalunya)
Francesc Foguet (Universitat Autònoma de Barcelona)
Carme Gregori (Universitat de València)
Magí Sunyer (Universitat Rovira i Virgili)
Caterina Valriu (Universitat de les Illes Balears)
Joan Ramon Veny (Universitat de Lleida), director

Comitè científic:

Helena Buffery (University College Cork)
Roger Friedlein (Ruhr-Universität Bochum)
Enric Gallén (Universitat Pompeu Fabra)
Alfons Gregori (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
Josep Murgades (Universitat de Barcelona)
Veronica Orazi (Università di Torino)
Patrizio Rigobon (Università Ca' Foscari Venezia)
Pere Rosselló (Universitat de les Illes Balears)
Albert Rossich (Universitat de Girona)
Biel Sansano (Universitat d'Alacant)

Amb el suport de

Aquest llibre s'ha beneficiat d'una beca d'investigació literària (CLT530) de la Institució de les Lletres Catalanes concedida en la convocatòria de l'any 2024.

Generalitat de Catalunya

Aquest llibre s'emmarca dins els resultats dels projectes PID2020-118588GB-I00 del Ministerio de Ciencia, Innovación y Universidades i 2021SGR01147 del Departament de Recerca i Universitats.

Primera edició, gener de 2026

© Marc Sogues Marco, 2026

La propietat d'aquesta edició és de

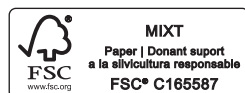
Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 - 08013 Barcelona

ISBN: 978-84-9191-394-8

Dipòsit legal: B. 16401-2025

Impress a Gráficas 94

A Albert Rossich, filòleg i mestre de filòlegs,
ex nano insidente humeris gigantis

Taula

VICENT GARCIA: EL POETA QUE ES VA CONVERTIR EN	
UN MITE	11
1. VIDA D'UN TORTOSÍ DE VALLFOGONA	13
El món en temps de Vicent Garcia	13
Orígens i anys de formació: de Tortosa a Vic, passant per Barcelona (1579-1606)	14
Vallfogona: literatura, viatges i sociabilitat (1607-1621)	16
Els últims anys: Girona, Tortosa, Madrid... i Vallfogona (1621-1623)	19
Un personatge singular, sense rostre i amb noms diversos	20
2. «PER QUATRE FULLS DE PAPER...». L'OBRA DEL PRIMER POETA CATALÀ DEL BARROC	25
Delimitació i cohesió de l'obra	25
Les modalitats poètiques	28
Els temes	29
Les formes	32
La concepció del poema	35
Els primers lectors	40
3. «US HO VULL DIR AMB FRASE CATALANA!», LA LLENGUA I L'ESTIL	43
La tria de l'idioma	43
L'estil	46
La llengua literària de Garcia	50
4. LA REALITAT JA NO ÉS EL QUE ERA: ESCRIURE EN TEMPS DE DESENGANYS	53
Una realitat amb moltes cares	54

De la realitat a la ficció poètica.	57
Lluny de l'edat d'or.	62
El desengany del món	65
5. DE L'AMOR A L'HUMOR	71
La lírica amorosa: el fons i la forma de l'amor idealitzant.	71
La broma galant	74
La ridiculització del discurs amorós.	77
La sexualitat, més enllà de la moral	84
6. ESCRIURE SOBRE ESCRIURE: LA LITERATURA COM A TEMA.	91
Lectures, influències i fonts.	91
Una visió exigent (i no) de la poesia.	93
La reflexió metaficcional.	95
7. DE LA LITERATURA I EL PODER: UN PANEGÍRIC, UNA COMÈDIA I UN SERMÓ	105
Primers valedors?.	105
Dos sonets amb història	106
Ben a prop del poder civil	108
Navegant amb el virrei	109
Un poema de prestigi.	111
Amic dels ordes	112
Una comèdia per a la parròquia	114
Els Montcada: últims valedors del poeta.	116
Un sermó per a un bisbe breu	116
8. LA POSTERITAT DEL POETA QUE ES VA CONVERTIR EN UN MITE.	119
Garcia i la literatura catalana del seu temps	119
Una edició decisiva	121

El personatge de ficció.....	125
La fama total del segle XIX. Història del primer poeta nacional català.....	127
9. DECLIVI I RETORN D'UN CLÀSSIC	131
L'ocàs d'un poeta «de mal gust».....	131
El segle XX: una continuïtat soterrada... ..	134
...i un lent retorn	136
El segle XXI i la reconsideració crítica i popular ..	139
10. «VEGES SI HI HA MÉS QUÈ DIR». VICENT GARCIA VIST DES DEL SEGLE XXI.	143
L'obra de Garcia: trets principals, originalitat i encaix en la tradició	143
Un clàssic del segle XXI	150
AGRAÏMENTS	153
BIBLIOGRAFIA	155

Vicent Garcia: el poeta que es va convertir en un mite

Tot i que els vaivens de la història i de les modes literàries han fet que avui sigui un escriptor pràcticament desconegut pel gran públic, Vicent Garcia, Rector de Vallfogona (1579-1623), va ser, durant més de dos segles, l'escriptor més important de les lletres catalanes. La crítica el reconeix no només com l'autor en català més llegit i influent de l'edat moderna —l'etapa compresa entre els segles XVI i XVIII—, sinó també com el poeta més important en la nostra llengua entre March i Verdaguer. La importància de Garcia rau tant en el valor intrínsec de la seva obra com en el fet que va generar una tradició d'admiradors i imitadors que expandiren el seu llegat i consolidaren la profunda renovació que suposà el Barroc a casa nostra, projectant la continuïtat d'aquesta estètica fins ben entrat el segle XIX. A això s'hi ha d'afegir que, encara que fos involuntàriament, el poeta va transcendir el reducte literari, perquè la veu popular el va fer protagonista d'un seguit d'anècdotes inventades i gracioses que van córrer de boca en boca i el van convertir en un dels personatges més estimats de l'imaginari català durant diverses generacions.

El present volum vol oferir una visió actualitzada de la polièdrica figura del Rector. Per això s'hi combinen l'explicació del temps i el context cultural en què va viure el personatge històric de Garcia amb algunes orientacions pensades per facilitar una millor comprensió de la seva obra i copsar la magnitud de la seva empremta en la tradició catalana. Els primers capítols situen el lector en la vida (capítol 1), l'obra (2) i la llengua de Garcia (3) i els següents es dediquen, respectivament, a quatre aspectes que són fonamentals per comprendre la seva poesia: la relació que s'hi estableix entre

literatura i realitat (4), el tractament de l'amor i el desig (5), la visió de la literatura (6) i els vincles de l'autor amb el poder (7). Completen el volum dos capítols destinats a donar notícia de la fecunda recepció de l'obra de Garcia després de la seva mort, i de l'evolució del personatge de ficció del Rector, des del segle XVII (8) fins als nostres dies (9), així com una reflexió sobre la importància de la seva figura dins del cànon literari català, i sobre el valor de la seva obra considerada des de la perspectiva del moment de la redacció d'aquest llibre, un cop ja completat el primer quart del segle XXI (10).

1. Vida d'un tortosí de Vallfogona

EL MÓN EN EL TEMPS DE VICENT GARCIA

En el tombant del segle XVI al XVII, Catalunya travessa un període de clarobscur. Des del punt de vista polític i organitzatiu, el Principat forma part de la Corona d'Aragó, un dels estats integrats dins l'Imperi hispànic. En aquest moment, l'Imperi és un dels grans actors del panorama internacional, però ja comença a presentar símptomes d'esgotament per l'excés de fronts oberts i per la puixança dels seus principals competidors: França, al continent, i Anglaterra, al mar. Però aquest inici del declivi també es deu a la inestabilitat interna causada per la inflació endèmica, les desigualtats socials extremes, les bancarrotes recurrents i la manca d'un projecte econòmic més enllà de l'espoliació dels recursos americans. Els monarques castellans del final del Cinc-cents i les primeres dècades del Sis-cents, Felip II, Felip III i Felip IV, actuen imbuïts de l'esperit absolutista del seu temps i manifesten un caràcter cada cop més autoritari, la qual cosa genera desavinences i tensions freqüents amb les institucions catalanes, que malden per fer-los respectar les lleis del país. La classe dirigent catalana es divideix entre una alta aristocràcia absentista, integrada en la cort dels Habsburg i alineada amb els interessos de la monarquia, i una baixa noblesa que, en part, s'implica en la governabilitat del país, junt amb la petita burgesia i els professionals enriquits, i, en part, com que es troba empobrida i allunyada de la Corona i dels principals ressorts del poder peninsular, s'organitza entorn de dues faccions, els nyerros i els cadells, embarcades en un conflicte permanent. Les seves disputes són a l'origen del bandolerisme, que assola gran part del Principat i ateny el punt àlgid al primer terç del segle XVII amb figures mítiques com les de Perot Rocaguinarda i Joan Sala, Serrallonga.

Aquestes adversitats conviuen, però, amb fenòmens que evidencien un cert redreçament en alguns àmbits. Per exemple, entre 1530 i 1630, la població catalana es duplica, passant de 300.000 a 600.000 habitants, resultat, primer, d'un increment substancial de la natalitat i, després, de l'arribada massiva de persones desplaçades d'Occitània per les guerres de religió franceses (Ferrer Alòs 2021: 101-104). Això comporta la repoblació de zones agràries que havien quedat abandonades amb les crisis del segle xv, alhora que alimenta unes ciutats cada cop més dinàmiques, en què l'artesania, les manufactures i el comerç adquireixen un vigor renovat, i que es troben creixentment integrades en processos productius complexos de sectors com el tèxtil, els adobs de pell, el vidre, el vi o el gel (Dantí coord. 2011).

Una de les ciutats més florents en aquest context és Tortosa, que prospera gràcies a la riquesa agrícola i natural del seu territori i a la condició d'enclavament estratègic com a sentinella de l'Ebre entre els tres estats peninsulars de la Corona d'Aragó —el Principat, el Regne d'Aragó i el de València. A finals del xvi encara és la tercera ciutat del Principat, sols per darrere de Barcelona i Perpinyà, en igualtat amb Lleida, i, malgrat que ja no creix com en les dècades precedents —el seu moment àlgid és el segon terç del segle—, disposa d'un teixit econòmic consistent i prou diversificat, impulsat per una menestralia mitjanament pròspera, i té sòlids vincles comercials amb Saragossa i València.

ORÍGENS I ANYS DE FORMACIÓ: DE TORTOSA A VIC, PASSANT PER BARCELONA (1579-1606)

Les famílies del nostre poeta, ben arrelades a la ciutat, són un clar exemple de la realitat d'aquesta Tortosa industriosa i dinàmica. Els Garcia es dedicaven principalment a la con-

fecció de teixits, tot i que alguns també havien exercit de músics i de dansaires de manera professional —per exemple, l'avi va ser tota una institució en l'escena musical i festiva a la ciutat (Querol 2023: 10-12). La família materna, els Ferrandis, s'ocupaven en la manufactura de guants. Les dues branques familiars tenien presència a Saragossa, i aquesta xarxa devia afavorir que els pares del poeta, Francesc i Margarida, s'hi desplaressin poc després de contraure matrimoni, l'any 1577, presumiblement per la feina del pare, que es dedicava a la producció de teixits de seda d'alta qualitat. Vicent, únic fill de la parella, va néixer a Saragossa el 22 de gener de 1579, però hi passà ben poc temps, ja que, després de la mort del pare, l'any 1582, la mare retornà a Tortosa, on es casà en segones núpcies l'any 1585 amb Pau Bono, amb qui va tenir cinc fills més, i que amb els anys esdevingué el llibreter de la ciutat.

No tenim cap notícia certa dels anys d'infantesa, de manera que només podem suposar que el petit Vicent va rebre les primeres lletres a Tortosa i que devia estar ben familiaritzat amb el món de la música i la festa popular per la via de l'avi i amb el de la publicació i el comerç de llibres pel padrastre Bono. D'altra banda, sabem que en aquest tram final del segle XVI Tortosa comptava amb un nucli actiu d'escriptors, d'edats semblants a Garcia o una mica més grans, que s'expressaven en llengua castellana i que van produir generalment obra poètica de caràcter sacre i erudit (íd.: 25-33). Encara que Garcia els coneixia, no sabem fins a quin punt pogueren haver influït en la seva formació. A ell no el trobem entre les manifestacions literàries de la ciutat en aquesta època, tal vegada perquè encara no escrivia o perquè la seva literatura era d'una altra mena. Tot amb tot, hi devia tenir una bona relació, perquè anys a venir esmentarà alguns d'aquests «compatriots» en els seus poemes, com fa amb el

cavaller Jeroni d'Herèdia (51) i els anònims amics Ocari (50, 114a, 114b, 148) i Amintas (112).¹

És possible que s'hi establís una mica abans, però és segur que el 1599 el jove Vicent ja resideix a Barcelona per cursar el batxillerat en arts a l'Estudi General. Tot fa pensar que és en aquest moment quan comença a escriure versos. Deuen ser d'aquesta època alguns dels poemes més disbauxats i provocadors, fàcils d'imaginar en la ploma d'un estudiant i que fan referència als baixos fons, a entorns prostibularis i a espais de la ciutat com el barri de la Ribera (33), el Born (34) o el carrer de la riera d'en Prim (71).

A Barcelona també hi enceta la carrera religiosa, ja que el 21 de setembre de 1601 rep els ordes menors al monestir franciscà de Jesús. Una carrera que el setembre de 1605 el porta cap a Vic, on és ordenat com a prevere i ingressa en la cúria del bisbe Francesc Robuster com a mestre de capella. L'estada a la capital osonenca serà fugaç, però, perquè a finals de 1606 Robuster mateix li aplanarà el camí per a obtenir una col·locació pròpia: la de rector de la parròquia de Vallfogona de Riucorb, al sud de la Segarra històrica —avui Conca de Barberà—, de la qual Garcia pren possessió a primers de gener de 1607 (Corbella 1976 [1889]: 21-23).

VALLFOGONA: LITERATURA, VIATGES I SOCIABILITAT (1607-1621)

Sovint s'ha imaginat aquesta col·locació com un retir a un indret apartat del món i, de fet, ell mateix sol presentar Vallfogona en aquests termes en algun poema (110 i 114b).

1. Em refereixo als poemes per la numeració que els correspon a l'edició d'Albert Rossich (Garcia 2023, 2024), de la qual procedeixen també totes les citacions literals de textos de Garcia.

El fet, però, és que a la vall del Corb el jove rector es manté ben informat dels esdeveniments socials, polítics i culturals del país a través de l'intercanvi epistolar freqüent amb nobles, religiosos i literats de la rodalia i d'altres parts del territori, i rep sovint les visites d'amics, familiars i altres religiosos (Querol 2023: 60-61). Fins i tot, el setembre de 1609, recal·la al poble el famós bandoler nyerro Perot Rocaguinarda, al qual Garcia dedica un dels seus poemes més cèlebres, el sonet 55. A més a més, a Vallfogona, el nostre poeta no hi està mai sol, ja que l'assisteixen un escolà i dues majordones, que apareixen esmentats en alguns poemes, i amb els quals conforma un petit nucli familiar.

La documentació parroquial demostra que Garcia no va ser un rector especialment absentista, o en tot cas no pas més del que era permès i del que, en la pràctica, solien ser-ho els rectors del seu temps (Rossich 1988 [1987]: 50-53). Això no obstant, sabem que va moure's sovint pel país, sobretot formant part de l'entorn d'altres religiosos de major rang, com Joan de Montcada, bisbe de Barcelona (1610-1612) i arquebisbe de Tarragona (1613-1622), i el seu nebot Pere de Montcada, bisbe de Girona (1621). I és que, com veurem més endavant, la relació amb els Montcada serà fonamental en la vida de Garcia. Tanmateix, les absències de la parròquia no sempre es van deure als quefers eclesiàstics; ho evidencia el retret d'un amic proper, el rector de Vallbona de les Monges, que en una carta en vers l'acusa de passar massa temps a Barcelona i de tenir-hi afers amorosos: «allí [a Vallfogona] teniu cabres [els feligresos, el ramat] / aquí [a Barcelona] procurau fer bocs [cometre adulteri, fer els marits banyuts]»; 113*a*, v. 9-12). Però a l'enjogassat Garcia —que, per cert, en la seva resposta no rebutja aquestes acusacions (113*b*)— no li calia desplaçar-se a la capital ni a cap altra ciutat per divertir-se: ell mateix explica que a Vallfogona «[...] en les festes movibles / ja es

veuen coses terribles / que ciutat no les iguala / (que agricultura i gala / no són tan incompatibles)» (114*b*, v. 201-204). O sigui, que als pobles hi trobava tanta diversió com al cap i casal. En donen fe poemes com el 75, sobre un enamorament poc afortunat durant les festes de Sant Ramon Nonat, o el 120, on reporta que una noia li ha llençat dues segonades —grapats de segó— a la cara. Només cal aclarir que les festes de Sant Ramon Nonat eren especialment celebrades a Albió, poble veí de Vallfogona, i que la segonada era una pràctica festiva molt estesa a la Segarra durant el Carnestoltes.

Garcia també es desplaça per altres motius. Per exemple, el 2 d'agost de 1610 participa en un certamen poètic celebrat a Girona per la beatificació d'Ignasi de Loiola amb un poema on glossa l'episodi del rapte místic del religiós (155). I a primers d'abril de 1613 és a l'Estudi General de Lleida, on llegeix l'«Oració panegírica a Felip de Berga», un elaborat poema en lloança del nou rector del centre, segurament obra d'encàrrec. Aquell mateix any, a finals de setembre, el trobem formant part del seguici del virrei de Catalunya, el marquès d'Almazán: en un to manifestament burlesc, immortalitza un accidentat viatge per mar entre Barcelona i Salou (62) i, ja d'una manera un xic més seriosa, relata la recepció que l'arquebisbe de Tarragona, Joan de Montcada, va dedicar al marquès els dies següents (111).

Albert Rossich (2024*a*: 16) ha fet notar que «els pocs poemes als quals podem posar data es concentren en un període curt (1608-1614), quan Garcia té entre vint-i-nou i trenta-cinc anys». És clar que això no significa que no n'escrigués abans i després, però tot fa pensar que aquests foren els anys més productius de Garcia com a poeta. Durant els següents deu estar ocupat en altres afers i, especialment, en una empresa devocional d'una magnitud considerable: la construcció, a l'església parroquial de Vallfogona, d'una capella dedicada a santa Bàr-

bara, que va ser consagrada el 16 de maig del 1617. Malauradament, la capella es va cremar els primers dies de la revolució de 1936 i, a banda d'una fotografia parcial, sols se'n conserven l'estructura i unes làpides situades en una de les parets laterals en les quals Garcia va fer gravar diversos elements interessants, visibles encara avui: el famós epitafi dedicat a la mort de l'escolà (85), l'escut heràldic dels hospitalers, els senyors feudals del poble, l'escut de la ciutat de Tortosa i el seu propi, que té com a lema: «Et dictis colenda factis» ('s'ha de lloar tant amb les paraules com amb els fets'). Per magnificar les festes de consagració de la capella, el Rector redactà una *Comèdia de Santa Bàrbara*, única obra teatral que li coneixem i que es considera la primera peça dramàtica d'estil barroc en llengua catalana.

ELS ÚLTIMS ANYS: GIRONA, TORTOSA, MADRID... I VALLFOGONA (1621-1623)

El febrer de 1621, Pere de Montcada esdevé bisbe de Girona i nomena Garcia secretari personal. Poc després li fa un encàrrec important: la prèdica fúnebre en les exèquies de Felip III celebrades, el maig d'aquell any, en una catedral de Girona plena de gom a gom. El resultat fou el *Sermó*, una excel·lent mostra d'oratória sacra, que va veure la llum de la impremta a principis de l'any següent. En l'entretant, el bisbe moria sobtadament a finals d'any, la qual cosa deixava Garcia sense un protector clar. Probablement per això va aprofitar els primers mesos de 1622 per retornar a Tortosa, on al mes de maig va obtenir el doctorat en teologia. Poc després, a l'agost, és a Madrid acompanyant les ambaixades que el Consell de Cent i la Diputació del General havien enviat a la cort en el context de tensió creixent de la successió de Felip III pel seu fill Felip IV (Rossich 2020: 249). Anys a

venir, aquest viatge es mitificarà amb derivacions com que allí s'havia guanyat el favor del rei, havia fet una gran amistat amb Lope de Vega i havia estat enverinat per uns cortesans envejosos, però no hi ha proves de cap de les tres coses. El que sí que sabem del cert és que a principis de 1623 havia retornat a Vallfogona i que a l'abril recull de Santes Creus una relíquia de santa Bàrbara per a la parròquia, amb la qual completa l'empresa devocional engegada l'any 1617. Poc després, a mitjan juny, ja és al llit, malalt. Testa el 31 d'agost del 1623 i mor a Vallfogona el 2 de setembre, a l'edat de 44 anys. Desconeixem la causa de la mort i, malgrat que no se n'ha conservat la sepultura, consta que va ser enterrat a tocar de l'església, dins el cementiri dels preveres.

Un cop mort, la fama del nostre poeta no parará de créixer. Com es podria esperar, part d'aquest èxit es deu a l'interès que desperta la seva obra literària, però el fenomen també té un component més inesperat en el fet que la veu popular converteix el Rector en un personatge de ficció amb un anecdotari propi fet de contalles, acudits i petites històries que el faran enormement conegut i estimat arreu del Principat, i especialment entre les classes més humils. Aquesta doble dimensió de personatge històric i personatge mític, amb el temps, generarà alguns malentesos sobre els fets certs de la seva vida i mediatitzarà la recepció de la seva obra al llarg del temps. Aprofundirem en aquestes qüestions als capítols 8 i 9.

UN PERSONATGE SINGULAR, SENSE ROSTRE I AMB NOMS DIVERSOS

S'han conservat poques dades útils per traçar un retrat fidedigne de la personalitat de Garcia, de manera que cal recórrer a algunes de les poques anècdotes de la seva vida que s'han pogut documentar i també —i amb totes les prevencions ne-

cessàries— a algunes afirmacions disseminades pels seus textos literaris. Entre les primeres, és cèlebre un testament de 1608 redactat pel Rector en el qual, dins l'apartat dedicat a la descripció dels testimonis que assisteixen a la signatura del document, fa gala del seu humorisme (Rossich 2023a: 29-30):

Francesc Fontanies, pagès; Joan Capdevila, relotger, artiller, mosqueter, arcabusser, pedrenyaler, serraller, gravador, esmolador, menescal, campaner, aguller, espaser, daguer, frenner, ferroveller *et omnia finita in -er*;² i Gallard Anglada, francès de nació, moliner d'ofici, habitant en Vallfogona.

El comentari té gràcia, sobretot si tenim en compte que parlem d'un document amb valor legal com és un testament. I sembla una mostra d'aquest mateix tarannà bromista i jugar el fet que l'any 1611, en publicar dues de les poques poesies que va difondre impreses (110 i 155), no les signés amb el seu nom, sinó amb el d'un dels seus cunyats, Gaspar Orient, persona que sabem que li era propera, però a qui no es coneix cap vinculació amb el món de les lletres.

Una altra anècdota documentada que revela un caràcter resolut i un punt desvergonyit i potser una certa sensació d'impunitat o de protecció per part d'instàncies superiors, és que l'any 1618 hauria maniobrat per fer possible el casament de la seva germanastra, Gaspara Bono, amb el mercader de teles Vicent Martí, a Tortosa. El nuvi ja estava compromès, de manera que la boda no es podia celebrar, però Garcia va propiciar una cerimònia ràpida i per sorpresa, amb uns testimonis involuntaris, i després va acollir els noucasats durant uns mesos a Vallfogona, fins que van poder retornar a Tortosa i regularitzar la seva unió (Querol 2024).

2. Literalment, «i tots els oficis que acaben en -er».

D'aquests i d'altres indicis documentals, així com de la lectura de la seva obra, es pot inferir que Garcia havia de ser un personatge certament singular. Segurament no ens equivocarem gaire si l'imaginem amb una intel·ligència ràpida i esmolada, però gens aliè als matisos de la sensibilitat, la tendresa i l'afecte; d'un escepticisme i un pragmatisme notables, que segurament temperava amb un caràcter jovial, bonhomí, un punt despreocupat i teatral, i amb la seva natural inclinació cap a la ironia i l'expansió humorística. Un personatge, ben segur, amb excel·lents aptituds socials, carismàtic i amb una xarxa de relacions àmplia i ben trenada; o almenys això convida a pensar el fet que les persones que surten esmentades als seus poemes, sovint amb noms i cognoms, es compten per desenes i el fet que el seu record pervisqués, encara que barrejat amb invencions, en la memòria popular.

Hi ha dues qüestions del nostre autor que mereixen aclariments a banda: l'aspecte físic i el nom. Sobre la primera, cal advertir el lector d'aquestes línies que si prova de fer una cerca trobarà una desena de retrats del personatge i podrà constatar, amb desconcert, que alguns ni tan sols s'assemblen entre ells. Amorós (2023) ja ha aclarit els detalls d'aquesta qüestió, de manera que aquí n'hi ha prou amb dir que tots els retrats del poeta que conservem són inventats, que el primer és el que il·lustra l'edició de 1820 i que, al capdavant, sembla que tant aquest com la major part dels altres parteixen de la descripció que el poeta fa d'ell mateix en el sonet 2. Aquesta circumstància pot semblar decebedora, però no és gens inusual, a l'època; sense anar més lluny, els retrats de Cervantes i Shakespeare —coetanis de Garcia— tampoc no es consideren avui fidedignes i, de fet, si es comparen, s'hi detecten graus de discordança similars als que hi ha entre els de Garcia.

Descripció que es fa lo mateix poeta

Oh tu, que de Cervera a Barcelona
 en rossí o a taló passes ta via!,
 no l'acabes sens veure al bon Garcia,
 molt reverend rector de Vallfogona.

Si el vols conèixer, mira una persona
 de ben disposta i pròpria simetria,
 barbivermell, dolça fisionomia,
 ras de topeto, barbes i corona,

no hipòcrit ni profà, alegre i grave,
 no presumit i entès, savi i poeta,
 en tot molt asseiat, de raro ingeni;

en suma: en vèurer un que no s'alabe,
 ni fa en vides agenes del profeta,
 admira'l i venera'l per Garceni.

Gravat de M. Torner inclòs a Garcia (1820).
 Primer retrat conservat de l'autor.

Quant a la qüestió onomàstica, cal dir que Garcia tenia Francesc Vicent com a nom de pila, però tothom devia anomenar-lo Vicent, per haver nascut en el dia d'aquest sant i per diferenciar-lo del pare i l'avi, tots dos de nom Francesc. N'és la prova un passatge de la carta del Rector de Vallbona: «i a vós vos diuen Garcia / i Vicent per propi nom» (127a, v. 59-60) i acaba de certificar-ho el fet que al *Sermó* el nostre home signa com a «Vicent Garcia, prevere, Rector de Vallfogona». Això no impedeix que, eventualment, a l'hora de rubricar documents importants fes servir els dos noms de pila, ni que en aquestes ocasions pogués acompanyar-lo, com veiem al *Sermó*, del càrrec, que li atorgava prestigi. Una altra cosa és quina de les formes hem d'utilitzar avui per referir-nos-hi. Molas (1976) va voler separar l'autor, que anomenava pel nom, del mite popular, que anomenava pel càrrec, amb la intenció de dignificar el primer allunyant-lo del segon, protagonista d'anècdotes irreverents i sovint un punt indecoroses. Avui considerem innecessari aplicar aquesta distinció en parlar del poeta, i és per això que al títol del present llibre hi consten tant el nom habitual de l'autor com el càrrec. Amb tot, com que a l'anecdolari sempre és anomenat pel càrrec, és del tot pertinent reservar l'ús d'aquest apel·latiu per al personatge de ficció.

Primera lliçó sobre Vicent Garcia, Rector de Vallfogona ofereix una introducció a l'obra de qui va ser el poeta més important en llengua catalana entre March i Verdaguer i el primer gran escriptor català del Barroc. Després d'una aproximació a la vida, l'obra i la llengua de l'autor, s'analitza la seva poesia a partir de quatre eixos fonamentals —l'amor, la realitat, la literatura i el poder— i s'estudia la seva recepció fins als nostres dies i la seva dimensió com a personatge de l'imaginari popular.

Marc Sogues Marco (Barcelona, 1982) és professor a la Universitat de Girona i està especialitzat en literatura catalana de l'època moderna. La seva recerca s'ha centrat especialment en la poesia satírica del segle XVII i la poesia civil i política del segle XVIII. També és editor filològic i curador de la Biblioteca Digital de textos de l'edat moderna del portal Nise.cat.